

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

JEG ER GOD. JEG KLARER!

I AM GOD. I CAN!

Kandidatnummer: 208

Elisabeth Sundby Dalen

ABLU3 - 1006

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Arbeidsplassbasert barnehagelærer Gardemoen/Sogndal Deltid

Veileder: Dag Skram

Innleveringsdato: 07 januar 2020

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Innhold

1.0 INNLEDNING	3
1.1 Begrepsdrøfting	3
1.2 Bacheloroppgavens avgrensing og oppbygning	4
2.0 TEORETISK FORANKRING	4
2.1 Utelek	5
2.2 Personalets rolle	6
2.3 Barns selvfølelse	7
2.4 Psykisk helse	8
3.0 METODE	9
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	9
3.2 Analyse og tolkning	13
4.0 EMPIRI	13
4.1 Utelek	13
4.2 Personalets rolle i uteleken	15
4.3 Barns selvfølelse	15
4.4 Personalets rolle, knyttet til å styrke barns selvfølelse	16
5.0 DRØFTING	17
5.1 Utelek og personalets rolle	17
5.2. Selvfølelse og personalets rolle	19
6.0 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING	21
7.0 KILDEHENVISNING	23
8.0 VEDLEGG	24
VEDLEGG 1 – Informasjonsskriv	24
VEDLEGG 2 - Intervjuguide	25

1.0 INNLEDNING

Jeg er god! Jeg klarer! Hører jeg en jente rope, hun står på toppen av det høyeste klatretreet på vår turplass. Jeg kjenner at jeg blir så glad inni meg. Dette har vi jobbet sammen om lenge. Jeg går bort til henne, og vil gi henne en klem, og jeg ser ei jente som stråler i hele sitt ansikt. Der og da starter prosessen om hva jeg ønsket å skrive om. I denne prosessen ble det klart at jeg måtte skrive om noe som vekker følelser for meg. Om noe som gjør at mitt arbeid i barnehage er verdifullt, men samtidig noe jeg ønsker å lære mere om. Jeg har opplevd at min selvfølelse har blitt krenket, og av den grunn så har mitt arbeid med barns selvfølelse blitt veldig viktig for meg. Det har blitt viktig for meg å være en voksen som gjør en forskjell for de barna som går i barnehagen, og som bidrar til at de opplever å bli sett og verdsatt. Berit Bae var tidlig en inspirasjon, med artikkel om å behandle barn som et subjekt, og ta barns perspektiv i lek og situasjoner de opplever (Bae, 2007). Barns opplevelsesverden har vært viktig for meg i læringsprosessen gjennom studiet. I denne konteksten kom problemstilling knyttet til barns selvfølelse og uteleken tydelig fram. I vårt samfunn har det blitt tydeligere at barns psykiske helse og selvfølelse er viktig. Dette var mitt utgangspunkt for å skulle finne en problemstilling for min bachelor oppgaver, barns selvfølelse, voksenrollen og lek ute.

1.1 Begrepsdrøfting

God selvfølelse handler om å ha en indre styrke om at jeg er god, jeg klarer. God selvfølelse handler om barnets indre styrke til å uttrykke det de klarer, samt å tørre å ta utfordringer (Øistad, 2011; 24). Gjennom barnehagehverdagen skal barn oppleve å bli sett, forstått, respektert, samt få den hjelp og støtte de har behov for (KD, 2017; 19). Det å bli sett, forstått og respektert handler om barns selvfølelse, det indre i hvert enkelt barn, men også det de uttrykker utad. Det er en rustning mot livets små og store utfordringer. Det gir barn en bedre egenskap til å håndtere konflikter og motstå negativ påvirkning. Barna får ved god selvfølelse en tendens til å smile lettere, og se lyst på livet. I rammeplanen kommer det frem at personalet skal støtte barns initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap, og samspill med andre (KD, 2017; 23). I tematikken om å styrke barns selvfølelse, blir uteleken en viktig arena. En arena der frileken regjerer, men hvor barn ofte ønsker personalets deltagelse. Lek og især bevegelseslek spiller en stor rolle i barns lek både ute og inne. Barns behov for bevegelse kommer tydeligere fram i utetiden i barnehagen. Å leke er for barn en væremåte og en livsform hvor lekens verdi samt mening er viktig. Leke springer spontant ut fra barnets indre motivasjon og lyst (Askeland, 2015; 19). Hvor involvert er de voksne i uteleken, og hvordan styrkes selvfølelsen gjennom leken? Leken er forskjellig ute og inne, men er personalets rolle også ulik? Er personalet mer observatører i uteleken, men bistand i konfliktløsning? Eller

er personalet aktiv voksen i uteleken også? I rammeplanen kommer det fram at personalet utgjør en viktig rolle i å arbeide med barns selvfølelse, og lekekompetanse gjennom å være en aktiv voksen i lek, ved å støtte, delta i og berike leken på barns premisser (KD,2017; 20). Hvordan gjøres dette i uteleken, den tiden barna har fri lek ute? Min problemstilling ble derfor;

Hvordan arbeider personalet med å styrke barns selvfølelse gjennom uteleken i barnehagen?

1.2 Bacheloroppgavens avgrensning og oppbygning

Barns selvfølelse er et samfunnsmessig viktig tema. Det er naturlig å knytte oppgavens avgrensning opp mot at barnehagen skal gi barn mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre, men at barn i barnehagen også skal oppleves å bli sett, forstått, verdsatt, og respektert, samt få den hjelp og støtte de har behov for. Det skal i barnehagen legges til rette for omsorgsfulle relasjoner, mellom barn og personalet, og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Når det er snakk om å avgrense en bachelor oppgave, med en problemstilling som tar utgangspunkt i viktigheten av å styrke barns selvfølelse, er det naturlig at innholdet fra rammeplanen, skaper den avgrensingen som er nødvendig for oppgaven.

Oppgaven er valgt å løses ved å dele inn i ulike kapitler; innledning, teori, metode, empiri, drøfting og avslutning. Teorien er avgrenset til det som er relevant for valgte problemstilling, og er også grunnlaget for kvalitativ undersøkelse. Funnene i empirien er basert på fem intervjuer, samt observasjoner gjort i disse barnehagene. Oppgavens avslutning er bygd på hele oppgaven og svar på valgte problemstilling. I denne bacheloroppgaven er det en teoridel, som igjennom analyse og drøftinger, kan knyttes til de empiriene, som har kommet frem igjennom kvalitativ undersøkelse. I denne prosessen har det vært viktig å finne relevant teori gjennom artikler, litteratur og annet forskningsmateriale (Rognsaas, 2018; 33).

2.0 TEORETISK FORANKRING

Gitt at leseren av denne oppgaven har interesse, kunnskap og erfaring om barn og barndommens verdi, samt barns utvikling og opplevelsesverden. Barns opplevelse av seg selv, selvet er basert på hvilke tilbakemeldinger de får fra de «signifikante andre», og ved at disse tilbakemeldingene blir tolket, styrket eller kanskje svekker barns selvfølelse. Gjennom erfaringer med selvfølelsen, skaper barnet en opplevelsesverden basert på speiling, slik Mead skriver om i sin speilingsteori (Sundstrøm, 2019).

2.1 Utelek

Å leke er en væremåte og livsform der lekens verdi, kan forstås som at barn leker for å leke (Wolf, 2015; 21). Lek er essensielt for barns følelsesmessige, fysiske og sosiale utvikling. Gjennom uteleken innebærer dette bevegelser, som kroppslig uttrykk, det å være utendørs, og det å være sammen med andre barn og voksne (Fasting, 2017; 19). Leken har en sentral plass i barns livsverden og skal ha en sentral plass i barnehagen (KD, 2017; 20). Leken springer ut fra barns indre motivasjon, og indre kreativitet. Barn har en kroppslig væremåte og det er gjennom den de blir kjent med seg selv og verden rundt seg. Barn bruker sine sanser gjennom leken, slik at det å ha voksne som forstår barns opplevelsesverden er utrolig viktig. Kroppens fenomenologi slik Merleau-Ponty beskriver det, handler om å være kroppslig til stede i den verden, den sanselige opplevelsen barnet som subjekt leker i (Østrem, 2012; 73). I persepsjonen innhenter barnet informasjon gjennom sansene, og slik formes uteleken, kroppslig til stede med barns opplevelsesverden gjennom sansene (Fasting, 2017; 29). Leken erfares med kropp og sinn, og slik bidrar vi til at barn både erfarer og lærer. Leken kan være ulike materielle som sykkel, sklie, huske, men det kan også inneholde steiner, kvist, paller, og annet uteplassen kan tilby. Uteområdet er her viktig i formen på leken og lekens muligheter. Uteområdet og omgivelsen bidrar til barns lek, og formen på leken, ut fra et kroppslig engasjement i verden (Sanderud, 2019). Utelek bidrar til stor bevegelsesglede hos barn. Gjennom å finne en balanse mellom utelekens utfordringer og utelekens muligheter vil barnet finne sin flyt sone, ifølge Czikszenmihalyi, som har utviklet denne modellen (Fasting, 2017; 33). Denne modellen gir barnet en følelse av hvor de er når de mestrer og er i sin balanse for å klare uteleken, som for eksempel klatring. Den gir personalet også en indikasjon på hvor barnet er hvis uteleken gir et barn bekymring/angst, pga lav grad av mestring. Her vil personalet kunne se en sammenheng mellom det fysiske erfaringsgrunnlaget til barnet samt det psykologiske betydning leken har for barns selvfølelse. Det er mange ulike kjennetegn ved leken, men i utgangspunktet kan vi si at den er formålsløs og fri, oppslukende og attraktiv, og med høy grad av improvisasjon. Leken kan bidra til redusert selvbevissthet, ved at de tar andre roller enn å være seg selv. Lek ute har en annen form enn lek inne (Fasting, 2017; 19). Uteleken kan gi barn et godt grunnlag for livsmestring og helse, gjennom å leke i samspill med omgivelsen, gjennom kroppslig uttrykk og i samspill med andre. Barnehagen skal tilby barna allsidig lek (KD, 2017; 7). Utelek kan deles inn i ulike kategorier (Fasting, 2017; 19):

- Kroppslig lek, løpelek, regelleker, sykkellek, huskelek
- Risikofyllt lek, som klatring, leke slåss, ta hverandre lek
- Rollelek, ved å ta ulike roller, som skaper en lek ut fra det miljøet de leker i

Gjennom rammeplanen sitt verdigrunnlag livsmestring og helse, kommer det fram at barna skal oppleve bevegelsesglede, og arena for fysisk aktivitet og motorisk utvikling. Uteleken bidrar til at barn får utfolde seg på mange forskjellige måter. Utelek defineres som det som skjer av lek i den tiden barna er ute i barnehagens uteområde (innenfor gjerdet) eller den leken de har når de beveger seg utenfor gjerdet, som

på barnehagens turplasser. Å leke handler like mye om de signalene barn sender, «*om at dette er lek*», som signalene om at «*vi leker*». Leken har et annet element og det er sosialiseringprosessen, til hvert enkelt barn. Samspill med hverandre. Gjennom leken kan personalet bidra til at barns mestringsfølelse styrkes, som igjen er relatert til barns selvfølelse.

2.2 Personalets rolle

Mitt utgangspunkt for denne problemstillingen er at leken ute har en annen form enn leken inne, men at det handler om hvordan personalet arbeider med barns selvfølelse gjennom uteleken. Dette betinger at personalet er aktive, til stede og bidrar til å berike leken gjennom anerkjennelse og bekreftelse av barns lek og lekekompetanse. Det å være nær samtidig som vi ser hvert enkelt barn, bidrar til at barn opplever seg verdifulle og sett. Relasjonene barn og voksne imellom påvirker oss, men samtidig er det relevant å ha kompetanse til å forstå barns opplevelsesverden (Møller, 2012; 16). Det er essensielt at personalet er bevisst sine følelser, relasjoner og samspill med hvert enkelt barn. Dette kan bevisstgjøres ved å arbeide med Lindens modell om nærhet og distanse i relasjoner mellom voksen og barn (Druglie, 2017; 158). Denne modellen bidrar til bevisstgjøring og kvalitet i relasjonene som utøves i barnehagen, slik at den profesjonelle ivaretar barnets beste. Modellen tar utgangspunkt i ulike fargekoder personalet setter på hvert barn, utfra deres relasjon med dette barnet. Det å være nær, samtidig som vi ser hvert enkelt barn bidrar til at barn opplever seg verdifulle og sett. Relasjonene barn og voksne imellom påvirker oss, men samtidig er det relevant å ha kompetanse til å forstå barns opplevelsesverden. Deres opplevelsesverden uttrykkes gjennom leken. Barnets erfaringer gjennom interaksjon med personalet, har stor betydning for om barnet oppfatter sine omgivelser som positive eller ikke. Bowlby kaller dette for barnets indre modell, den oppfatningen barnet har om omsorgspersoner og seg selv (Bowlby, 1969, i Skram, 2016; 29). En viktig konkret interaksjon for barnet, utfra tanken om hvordan barnet går inn i nye relasjoner med andre mennesker på. Barnets selvfølelse er en speiling av det emosjonelle behov, handlinger og signaler de møter hos sine omsorgspersoner. Det handler om hvordan omgivelsene behandler barnet, fysisk mestring, seg selv og miljøet sitt, og ikke minst hvordan anerkjennelse og bekreftelse fra de signifikante andre gjennomføres, slik Mead skriver om (Mead, 1977, i Haugen, 2015; 133). I tematikken barns selvfølelse og personalets rolle, er det relevant at barn «speiler» seg selv, ved å se seg selv fra utsiden, utfra reaksjoner og relasjoner overfor andre enn seg selv. Gjennom teorien fra Bateson er det essensielt å ha en forståelse av hvordan relasjoner mellom barn-barn, og barn-voksen fungerer best mulig (Ulleberg, 2018; 23). Vi snakker om konteksten i relasjonen. Bateson mener at uten en sammenheng i relasjonen, blir kommunikasjonen vanskelig å forstå (Ulleberg, 2018; 23). En treleddet relasjon, en interaksjon mellom barnet i sentrum, budskapet, samt den voksne (Ulleberg, 2018; 24). Bateson utviklet en teori om hvor han sier at vår kommunikasjon tar utgangspunkt i de komplementære relasjoner barn og voksen har med hverandre. Personalets rolle er viktig, ved at voksne kan påvirke et barns tanker og følelser, og opplevelser om seg selv.

Å styrke et barns selvbilde handler om å påvirke barnets indre til å se det som er verdifullt med seg selv. Det er ikke et motsetningsforhold mellom indre og ytre faktor, heller et vekslingsforhold, hvor det ene påvirker det andre (Østrem, 2012; 23).

2.3 Barns selvfølelse

Selvfølelse handler om slik ordet sier, følelse som vi har og gir uttrykk for både innad og utad. Det er et komplisert begrep, da det avhenger av flere forhold. Det handler om barnets persepsjonsnivå, og alder, men det handler også om hvilken teoretisk forankring vi velger å ta når vi snakker om barns selvfølelse. Flere teoretikere har utviklet teorier om selvfølelse. Selvfølelsen hos barn bygger på mange forhold. Det handler om hvordan omgivelsene behandler barnet, hvordan barnet fysisk mestrer seg selv og utfordringer, samt miljøet sitt. Samtidig er selvfølelse bygd på barnets opplevelse av anerkjennelse og bekreftelse på erfaringer som er viktig for barnet (Skram, 2016; 29). G.W. Allport, omtaler selvfølelse ganske enkelt ved å si at det handler om «det som er inni en selv». Kjernen i vår egen personlighet. Han skiller mellom «Jeg-et» og «selv-et». «Jeg-et» er det aktive, viljestyrte delen av vår personlighet, mens «selv-et», er det passive bilde vi har om oss selv. Barns utvikling av selvfølelsen har også sammenheng med barns behov for trygghet og omsorg. En følelse av at noen er glad i meg, og at jeg blir sett, jeg er verdifull, er med på å bygge barns selvfølelse både utfra «jeg-et» men også med vekt på barns «selv». Tanken om barnet som et subjekt blir her essensielt (Bae, 2007). God selvfølelse kan lett bli blandet med god selvtilitt. Selvtilitt handler om et barns tiltro til sine evner til å prestere, hva barnet er flinkt til. Selvfølelse er følelsesstyrt ikke handlingsstyrt. Selvfølelse handler om hva barn mestrer i samspill med andre, og at andre ser hva han/hun er god til. Selvfølelse handler om positiv sosial selvfølelse, hvor ulike verbale og nonverbale adferd fra andre bekreftes og anerkjennes (Skram, 2016; 29). Stern, har utviklet en teori utfra tanken om å få et innblikk i barnets subjektive emosjonelle opplevelse. Barnets sosiale liv. Denne teorien tar utgangspunkt i at det gryende selvet, starter i en veldig tidlig fase i livet til et barn, og at det skjer endringer i selvet ettersom barnet vokser og utvikler seg, og at det sosiale livet til et barn endres (Haugen, 2015; 136). I utvikling av et barns selvfølelse, er det essensielle i læren om relasjoner mellom ulike sanseopplevelser, og det sosiale samspillet viktig. Stern sin teori handler om fire utviklingskategorier av «selv-et», utfra barnets alder. Det essensielle i alle disse trinnene er barnets relasjon til de andre, og hvordan barnets selvfølelse påvirkes av de andre, her både primær- og sekundæromsorgspersoner. Utfra disse ulike teoriene, samt med vekt av Piaget sitt skjematankesett, hvor barn lagrer erfaringer de gjør utfra de samspillsrelasjonene de har. Det er gjennom disse settene barns interaksjon med andre som generaliseres og lagres i et sett av erfaringer. Derfor kan vi si at selvfølelsen kan deles inn i tre kategorier (Haugen, 2015; 134);

1. Følelsen barnet har av seg selv på innsiden (emosjonelle)
2. Det barnet mestrer i samspill og relasjon med andre (kognitivt)

3. Forventingene barnet har til seg selv og hva som forventes av barnet fra andre (fysisk)

Når vi ser på disse tre i sammenheng, gir de oss et barns selvfølelse. Et barn trenger hjelp til å bli kjent med sine egne følelser og behov i alle trinn av sin emosjonelle utvikling. De trenger også strategier og teknikker til å utvikle måter å uttrykke seg på, i samspill med andre. Styrket selvfølelse handler om å ha en følelse på innsiden, og samtidig være trygg på å vise det utad overfor andre, de signifikante andre slik Mead skriver om (Mead, 1977, i Skram, 2016; 29). Det gir et barn en bedre egenskap til å håndtere konflikter og motstå negativ påvirkning. De har gjennom selvfølelse en tendens til å smile lettere og se lyst på livet samt vise andre hva de er gode til, hva de mestrer (Øiestad, 2011; 40). Et barns selvfølelse omfatter det barnet har av holdninger, emosjonelle følelser, og forventninger om mestring, samt sosialt samspill med seg selv og andre (Haugen, 2015; 134). Vi beskriver vår selvfølelse ifølge Taylor som perspektivet «innsiden – utsiden» (Østrem, 2012; 22). Vi beskriver dette som «selvet» til hvert enkelt barn, eller selvfølelsene. Barn forstår sine tanker, ideer og følelser som det som finnes «inni oss», mens de objektene som disse mentale tankene er rettet mot er «ute», utenfor selvet. Menneskets eksistens og selvbevissthet, har et skille mellom indre og ytre faktorer, og hva vi blir påvirket av og hvordan dette oppleves. Indre faktorer handler om våre egne følelser, hva som påvirker JEG – opplevelsen. Mens det ytre dreier seg om faktorer som påvirker VI- og DU-følelsene. Samtidig kan ytre forhold gjøres om til indre forhold, da de internaliseres ved at de forstås og bearbeides om til indre følelser. De ytre følelsesforholdene blir en del av barnets selvbilde. I det å styrke barns selvfølelse ligger også tematikken om anerkjennelse og relasjoner. Anerkjennelse og bekreftelse finner sted i samspill og relasjoner mellom mennesker (Møller, 2012; 35). Taylor skriver om at anerkjennelse er et livsnødvendig menneskelig behov (Østrem, 2012; 21). Han påpeker at subjektets individualitet utvikles i dialog med andre. Vårt eget subjekt utvikles i samspill med andre, slik også Mead skriver om gjennom «det signifikante andre» (Sundstrøm, 2019). Vi utvikler våre egenskaper, følelser, selvstendighet, relasjoner i samspill med andre, utfra den respekt og verdighet vi blir møtt med. Vår selvfølelse blir påvirket av hvordan vi blir møtt av andre, om bekräftelsen vi opplever eller anerkjennelsen vi får på det vi gjør. Metakommunikasjonen slik Bateson skriver om, blir her essensielt (Ulleberg, 2018; 24) Gjennom et slik sett å se kommunikasjonen på, ivaretas både barnet, budskapet samt den tredje personen som er involvert i en kommunikasjonssammenheng. Men dette fungerer ikke optimalt uten å ha det sirkulære kommunikasjon i bunn. Det å anerkjenne den andre utfra egenskapene ved individet. Vi ser da på samspillet i et sirkulært lys, ved å se bak det som skjer og ta barnets «selvet» sitt perspektiv (Ulleberg, 2018; 22).

2.4 Psykisk helse

Et grunnlag for barns selvfølelse legges i tidlig alder, og blir sammenflettet med lek, oppdragelse og omsorg. Alle de relasjonene et barn trenger og ønsker gjennom barnehagedagen. Mestringsfølelse har stor

påvirkning på et barns selvfølelse, og er også et viktig verktøy for personalet når selvfølelse skal styrkes (Fasting, 2017; 33). Et barns mestringfølelse utfra flyt sone, laget av Czikszenmihalyi, for å vise hvor barnet er i forhold til mestring, og utfordringer. (Møller, 2012; 36). Det er de ytre faktorene som påvirker et barns psykiske helse, det indre. Personalets rolle er gjennom rammeplanen klart på dette punktet, med å skulle være gode rollemodeller (KD, 2017; 20). Å anerkjenne andre bidrar til både egne og andres personlige utvikling. Vårt menneskeverd har en egen betydning. Vi har alle en særegen måte å være på, og gjennom å arbeide utfra et subjektperspektiv kan personalet bidra til å styrke barns selvfølelse. Barnets psykiske helse henger sammen med barnets selvfølelse. Taylor snakker om å individualisere vår egen identitet, en identitet som er spesiell for meg og som jeg oppdager hos meg selv. Et perspektiv som innebærer å være tro mot seg selv, vokser fram gjennom en tanke om å individualisere seg selv (Østrem, 2012; 22). Barnets fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Rammeplanen skriver om livsmestring og helse, i barnehagens verdigrunnlag, men også som et eget avsnitt. Det skal bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelsen av egenverd (KD, 2017; 11). Ved å lese dette avsnittet forstår man at livsglede og kroppslig utfordringer gjennom uteleken blir viktig for barns livsmestring, og derav barns selvfølelse.

3.0 METODE

Denne delen av bachelor oppgaven, tar for seg hvilke metoder som blir benyttet for å få svar på problemstillingen. Det stilles krav til åpenhet og ærlighet samtidig som å ha kompetanse til å systematisere våre tanker (Dalland, 2018; 51). Hensikten har vært å avdekke ny kunnskap. Metode er vårt verktøy i det vi ønsker å undersøke (Dalland, 2018; 52). Metodene hjelper oss i å samle inn informasjon om det vi lurer på, gjennom å stille de gode åpne spørsmålene, som hva og hvordan. Metoden som velges, skal bidra til å gi et godt underlag til å få svar på problemstillingen. Metodiske tilnærminger krever et helhetlig bilde, som fanger opp ulike sider ved tema som undersøkes (Dalland, 2018; 52).

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Gjennom ulike metoder kan det fordypes i, både kvalitativ og kvantitativ metode. Begge to bidrar til å gi oss en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, samt hvordan vi samhandler og tenker. Men i ethvert metodevalg er det også viktig å tenke på hva lurer vi på og hvordan ønsker vi å få den informasjonene vi trenger. En bachelor oppgave med formål om å beskrive et menneskelig aspekt går i retning av en kvalitativ orientert metode. En kvantitativ orientert metode kommer til uttrykk gjennom data som kan tallfestes, mens en kvalitativ orientert metode har til hensikt å fange opp en mening eller opplevelse som vanskelig lar seg tallfeste (Dalland, 2018; 52). En kvalitativ orientert metode bidrar til og systematisering og gir innsikt i

menneskelige uttrykk, ytringer eller handling (Dalland, 2018; 53). Målet er å få frem det menneskelige aspektet i metoden. Fortolkning og analyse av utsagn blir her viktig, samtidig som refleksjoner knyttet til teorien innen dette fagfeltet. Metoden omfatter systematisk innsamling, bearbeiding og analyse av materiale basert på samtaler, observasjoner eller skriftlig tekst. I en slik undersøkelse er det et jeg-du-forhold, hvor både stemmebruk, kroppsspråk og utsagn skal fortolke; Prosessen for bearbeiding, systematisering, analyse og fortolkning av kvalitative data i form av tekst, handling, og ytringer, vil fremstå annerledes enn tilsvarende prosedyrer for en kvantitativ undersøkelse. Den er bygd på teorien om menneskelig erfaring og fortolkning. En kvalitativ orientert metode, er både fenomenologisk og hermeneutisk, som betyr at en tar utgangspunkt i at resultatene skal fortolkes og tillegges menneskelig erfaringer. Derfor er det naturlig å velge kvalitative metodiske tilnærminger, for det videre arbeidet med problemstillingen.

3.1.1 Intervju

Samtalen er det viktigste redskapet vi har i arbeidet med andre mennesker (Dalland, 2018; 64). Det å erfare at gjennom intervjuet oppnås de resultater som er viktige i en interaksjon mellom de aktuelle parter. Gjennom interaksjonen mellom den som intervjuer og intervjupersonene skapes de resultater som kommer frem gjennom analysen. Det er viktig å forstå intervjupersonens sitt utgangspunkt gjennom hennes/hans livssituasjon, men også pedagogisk verdisyn. Det er essensielt i gjennomføring av intervju, og være sensitiv overfor dialogen med intervjupersonene (Dalland, 2018; 54). Det handler om å bruke seg selv gjennom intervjuet, og arbeidet for god kommunikasjon gjennom samtalen. I et kvalitativt intervju er det for meg viktig å minske avstanden mellom intervjuer og den som blir intervjuet. Det å ivareta subjektiviteten istedenfor objektiviteten er relevant når det kommer til gjennomføringen av intervjuet (Dalland, 2018; 53). Intervju er en av flere kvalitative metodene som kan tas i bruk. Det er viktig å bruke intervju som metode, da konteksten mellom samtalen oss imellom og non-verbale uttrykk skal forstås. Et intervju som metode, knyttet opp til en problemstilling som er valgt, er essensielt i konteksten med å få forståelse av pedagogikken som benyttes. I en slik metodisk tilnærming er det viktig å unngå at den bærer preg av forskers personlighet, og derfor er det viktig å vurdere sin egen pålitelighet og nøytralitet (Dalland, 2018; 55). Intervjuet er metoden for å få bekreftet eller avkreftet hvordan personalet arbeider med å styrke barns selvfølelse i uteleken, samtidig som det gir oss en forståelse for hva personalet legger i begrepet utelek.

Det har blitt intervjuet fem personer som arbeider i ulike barnehager, men innehar samme stilling som pedagogisk leder. De har alle mottatt et informasjonsskriv (vedlegg 1), og studenten har utarbeidet en intervjuguide (vedlegg 2) i forkant av intervjuene. I intervjuguiden er det utformet ulike spørsmål og avslutningsvis en praksisfortelling, som intervjupersonene løser utfra spørsmålene som blir stilt. Denne

intervjuguiden har ikke intervjupersonene sett i forkant, men de har kjent til problemstillingen og rammene rundt intervjuet. Intervjuguiden har blitt utarbeidet utfra de tredelte temaene i problemstillingen, barns selvfølelse, utelek og personalets rolle. Intervjuene bærer preg av åpenhet og fleksibilitet, hvor hensikten har vært å avdekke ny kunnskap, men ikke være fastlåst i malen for intervjuet. Det å la intervjupersonen få snakke fritt, og kunne komme med oppfølgingsspørsmål har vært viktig i denne prosessen.

3.1.2 Observasjon

Jeg har parallelt med intervju valgt meg observasjon som metode. En observasjon kan være basert på et øyeblikksbilde, men for meg er det i dette arbeidet viktig å se observasjonene i sammenheng med hva som kommer ut av intervjuet. Observasjon handler om å ta vare på øyeblikkene, og se med de riktige øynene (Dalland, 2018; 97). Det handler om å sette alle øyeblikksbildene sammen til en observasjon. En praksisfortelling som kan knyttes direkte til teorien som er underlaget for valgte problemstilling. Vi må analysere og tolke det vi har sett i observasjonen. En observasjon sammen med intervju kan gi et godt grunnlag for refleksjoner i analysen. I en observasjonssituasjon er det viktig at den som er observatør er bevisst sin rolle, og påvirker situasjonene minst mulig. En kvalitativ orientert observasjon er helhetlig, gjennom å prøve å skape et fullstendig bilde av det som studeres. En slik observasjon er rettet mot relasjoner og samspill, samt at observatør prøver å beskrive prosessen som skjer (Dalland, 2018; 100). En kvalitativ orientert observasjon gir forsker mange praksiseksempler som kan knyttes til teori og analyse, for å underbygge eller forsterke det som blir resultatet gjennom forskningen. En deltakende observasjon innebærer at vedkommende deltar i de sosiale prosessene som skal studeres; Det er gjennomført observasjoner både i barnehagens uteområde, men også på turplassene til de aktuelle barnehagene.

3.1.3. Valg av informanter

Et intervju bringer to mennesker sammen om et felles tema. Samtalen skal være berikende og verdifull for begge parter. I samarbeid med ulike barnehager i min kommune, har det blitt foretatt et tilfeldig utvalg av informanter. Dette er personer som ønsket å delta (Dalland, 2018; 75). Intervjupersonene i denne bacheloroppgaven har stilling som pedagogisk leder i to kommunale barnehager i samme kommune. De er blitt forespurt fra ledelsen i disse to barnehagene, og de fikk mulighet til å ta valget selv. I den ene kommunale barnehagen ble det tre pedagogiske ledere, mens i den andre ble det en pedagogisk leder. Samtidig har jeg valgt å intervju min praksislærer igjennom tre skoleår, da han er en pedagogisk leder som er meget opptatt av relasjonskompetanse. Min erfaring i samarbeid med ham, er at han har mye å bidra med i forbindelse med denne problemstillingen.

3.1.4 Validitet og reliabilitet

Valg av metode har betydning for undersøkelsens validitet og reliabilitet, som betyr gyldighet og pålitelighet. Tanken ved metodevalget er at en annen forsker skal ved å bruke samme metodevalg, kunne komme frem til samme resultat (Dalland, 2018; 40). Validiteten må være relevant og være gyldig for det problem som undersøkes. Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om at undersøkelsen gjennomføres korrekt, og at vi angir feilmarginer. I et intervju eller observasjonssituasjon er det en myte at vi klarer å være verdinøytrale. Jeg er et menneske med mine verdier på ulike plan. Det er viktig for meg i gjennomføring av både intervju og observasjon at jeg er bevist mine verdier og holdninger. Det er klart at både intervju og observasjon er personavhengig, noe som betyr at det er øynene som ser og ørene som hører (Dalland, 2018; 57). Disse metodiske tilnærmingene er kumulativ, noe som betyr at jeg bygger intervjuene og observasjonene på allerede funnet teori innen dette området (Dalland, 2018; 58). Intervju er for meg, som en samtale om et forhåndsbestemte temaer, hvor jeg stiller spørsmål på det jeg lurar på og ønsker svar på, utfra deres tankesett og pedagogisk grunnsyn. Jeg har derfor valgt å ikke dele ut spørsmålene i forkant, men heller ta dem underveis i samtalen. Jeg har valgt dette for å få best mulig kvalitet på intervjuet, samt at jeg får frem deres standpunkt knyttet opp til min problemstilling. Validiteten i metodevalget blir på denne måten best mulig. Intervjupersonene har i forkant av intervjuet mottatt ett informasjonsskriv (vedlegg 1).

3.1.5 Etske hensyn og kildekritikk

Etske hensyn handler om mer enn å følge regler. Det handler om å tenke igjennom hvilke etske utfordringer arbeidet med denne problemstillingen medfører. Det handler om verdier og normer til både intervjuer, men også intervjupersonene, slik at de opplever seg ivaretatt og involvert. Det er viktig at intervjupersonene sitt personvern og taushetsplikt blir ivaretatt på en sensitiv måte. Gjennom intervjuet er det benyttet lydopptak, som er blitt transkribert og slettet rett etterpå. Det er i intervjuene ikke kommet frem noen form for sensitive spørsmål relatert til barn, og informantene er anonymisert i denne bacheloroppgaven (Dalland, 2018; 239). Gjennom etske hensyn er det også relevant å tenke på kildekritikk, som dreier som å vurdere om en kilde er sann, som igjen betyr å vurdere de kildene som benyttes (Dalland, 2018; 153). I arbeidet med denne problemstillingen har det blitt innhentet kilder fra ulike hold, både litteratur, og internett, samt tidligere pensum gjennom barnehagelærer studiet. Internett som kilde, bidrar til en nøye vurdering av dem eller de som har publisert artikkelen, samt hvilken organisasjon som står bak. Et kritisk blikk på fagstoffet, som er benyttet, har vært viktig i denne prosessen.

3.2 Analyse og tolkning

Analyse er et møysommelig arbeid med å forstå innholdet fra intervjuene, samt se på dette opp mot teori og fakta. Vi bruker vårt kritisk blikk i denne prosessen (Dalland, 2018; 229). Gjennom tolkning søker vi etter meningen i det vi har funnet ut. Denne delen av oppgaven handler om å finne frem til de data som er relevante for å belyse den valgte problemstillingen. Grunnlaget legges allerede i intervjuguiden, og de valgte spørsmål og oppfølgingsspørsmålene. I konteksten mellom intervjuguide og valgte spørsmål, er det viktig å tenke over hva de ulike data betyr, og i hvilke perspektiv de kan benyttes i en analyse. Enkelte observasjoner er også gjennomført deltagende i utelek med barn, mens andre er gjennomført mer tilbaketrukket. Anonymisering er ivaretatt i både intervjuer og observasjoner. Gjennom intervjuene ble det benyttet lydopptak, og nedskrivning av enkle notater underveis. I etterkant har intervjuene blitt transkribert, som betyr å skrive ned ord for ord, hva intervjupersonen har sagt. I en slik prosess bevares mest mulig fra intervjuet, som kan benyttes i en analyse senere (Dalland, 2018; 89). Analysen blir en naturlig drøfting hvor teori og informasjon fra intervju samt observasjoner blir knyttet opp mot hverandre. Litt tekniske utfordringer ble det underveis i intervjuene, som bidro til at intervjuer måtte stoppe midt i intervjuene for å finne ut hvor vi var. En erfaring som ble tatt med til de neste intervjuene. Intervjupersonene har lest igjennom empiridelen i forkant.

4.0 EMPIRI

Empiri dreier seg om de resultater som kommer frem gjennom flere kvalitative intervjuer og observasjoner. Empiri står for funn, og det er klart at ved å gjennomføre kvalitativt forskning er det også menneskelig verdier som kommer frem i funnene (Dalland, 2018; 200). Funnen vil bli knyttet opp til den aktuelle problemstillingen. Jeg har i denne delen av oppgaven valgt å benevne alle informanter som pedagogiske leder eller informant A-E. Samt at jeg har valgt å sette samme nummer bak de tre barnehagene disse pedagogisk ledere arbeider i. Den første kommunale barnehagen blir derfor barnehage 1, den neste er barnehage 2, og den siste som er en privat barnehage, blir barnehage nr 3.

4.1 Utelek

De pedagogiske lederne snakker om hva som kjennetegner utelek, og de skisserte mye fellestrekk, men samtidig også ulike perspektiver. Enkelte av de pedagogiske lederne definerer utelek som den frie leken, som ofte gjøres uten innflytelse fra voksne. Pedagogisk leder A, skisserer at utelek defineres ulikt avhengig av om det er innenfor barnehagens område eller på barnehagens turområde. Det blir også nevnt at når barnegruppa går utenfor barnehagens inngjerdede område skjer det noe magisk med både barn, men også

med voksne. De blir mere frie i sin lek og sin undring. Materialer som blir brukt i lek, er relatert til naturen. Leken kan også vedvare fra gang til gang, på samme plassen. Dette er felles trekk fra alle jeg snakket med gjennom intervjuene. Det handler om å skape det magiske, og ta barns undring på alvor.

«Vi har troll-prosjekt nå, og for å gjøre det litt magisk for barn og voksne, bestemte vi oss til å gå til vår faste turplass, men fra en annen vei. Barna kjente seg ikke igjen, og de lette etter troll overalt. De var nysgjerrige og undrende. De lurte på hvor trollene bodde, hva de spiste. Jeg la ut «trollmat» strategisk flere steder, slik at de skulle finne det. Den magien og den spenningen dette skapte. Er trollet der, eller der, eller kanskje de bor her? Bak den steinen? Barna førte an, og voksne fulgte etter, med like mye spenning som barna.» (hentet fra utsagn fra pedagogisk leder A, i barnehage nr 1)

De beskriver i hovedtrekk det samme om hva som kjennetegner uteleken, men at den kan ha ulik form, avhengig av aldersgruppe. De beskriver at for at barn skal trives med uteleken, må det være noe de trives med, noe som «trigger» dem i deres utfordringer med å leke. Det at barna får kjenne seg trygge, får mulighet til å bli utfordret, men allikevel også mestre leken sammen med vennene sine. Pedagogisk leder B, prater om at barn leker i sin komfortsone, hvor de har en balanse mellom utfordringer innen leken, og mestringsnivå. Samtidig sier pedagogisk leder C at det er viktig i uteleken at barn har noen å være sammen med, og ikke går alene. Hun prater om det at barn skal oppleve å ha venner, og at vennskap er viktig gjennom leken. Pedagogisk leder D, prater om at enkelte barn trives mere ute enn inn, og at de oppleves at de blomstrer mere ute. Utelek inneholder så mangt beskriver alle informantene. Det handler om hvordan utemiljøet bidrar til ulike typer lek, ved å bruke husker, sklie, vipper, sandkasse, sykler, klatring på skuta. Utemiljøet på tur (utenfor barnehagens område) tilbyr naturmaterialer og andre muligheter, som klatring, bygging med pinner, trehytter, balanse på trestammer, muligheter som utfordrer motorikken til barna. De prater om leken som går i sirkler. En lek inneholder sirkler hvor vi har start, innspill, utvikling og nye innspill for at leken skal videreutvikle seg. Pedagogisk leder E, prater om den frie leken, der hvor barna kan leke det de vil, og være den de vil i leken. Der hvor leken får utspring fra barnets kreativitet og opplevelsesverden. Pedagogisk leder E, forteller om en båt bygd av paller og plank, som startet som et lite prosjekt, men som bare har fortsatt å utvikle seg. Denne har bidrar til utrolig mye kreativ og fri lek. Pedagogisk leder E prater om lekestrategier, og hvilke strategier barn bruker ute kontra inne for å være med i leken. Det blir også nevnt viktigheten av at voksne er del av barns utelek, for å kunne både utvikle, veilede samt tilføre nye elementer i leken. Det settes perspektiv til at der barna lekte på tur på mandag, vil de ofte søke tilbake til neste uke når de kommer tilbake. Pedagogisk leder A, beskriver at de ser den sammen leken, gjennom at barn repeterer det de gjorde forrige gang.

4.2 Personalets rolle i uteleken

I samtalene med de pedagogiske lederne om tematikken utelek, kommer det tydelig frem hva de tenker om voksenrollen og hvor viktig den er i utvikling av uteleken. Pedagogisk leder D sier at å ha en voksen, som er tilgjengelig for barns lek, som ser og ser hvert enkelt barn, samt er til stede i leken, er essensielt for å lykkes, med å arbeide med selvfølelse i uteleken. Det å være aktive voksne som bidrar til å ta en rolle i leken, samtidig som den voksne bidrar til påfyll i leken, og bidra til fremdrift i leken, samt gi den det lille ekstra. Det poengteres at dette gjøres i tråd med å arbeide med hvert enkelt barns lekekompetanse. Pedagogisk lederne nevner også at leken kan fort pulviseres, hvis den voksne som er med i leken, blir dratt ut av leken pga praktiske handlinger. Lekesekvensene kan være korte, men ved å ha en aktiv voksen som gir påfyll i leken, kan uteleken vedvare lenge. Det poengteres også at en voksen som er tydelig i leken bidrar til økt lekekompetanse hos barna. En voksen som lever seg inn i en rolle i leken, gir barna noe ekstra. Det kan også bidra til et forbilde for kollegaer i sitt eget team, og barnehagen ellers, nevnte pedagogisk leder E. Det å ha et team som kjenner hverandre, og vet hva slags forventinger som finnes, er grunnleggende viktig for å lykkes. Det at vi arbeider både ved å være gode rollemodeller (foran), men også i samspill med barn gjennom lek (ved siden av), men også at vi trekker oss ut av leken blir beskrevet som viktige verktøy av enkelte av de pedagogiske lederne. Det blir også beskrevet som viktig å være tett på, samt være ett støttende stillas, i barns utforskning i utelek. Når personalet viser at de er deltagende, og på jakt etter noe i uteleken, får vi aktive voksne som gir mye glede. Dette smitter over til barnas utelek. Personalet trenger faglig påfyll for å ha evner til å være i leken, men også viktig å la barna være pådrivere i uteleken. Pedagogisk leder D sier de prater mye om å gi barn et innhold, en verdi i leken, under oppstarten på et barnehageår. Spesielt hvis teamet er nytt for hverandre, og det er hensiktsmessig å arbeide frem et felles ståsted, og felles holdninger i arbeidet med barn. Det kommer også fram i samtalene med pedagogisk lederne at det er mye i hverdagen som spiser deres tid med barna, som for eksempel ubundet tid, møter, foreldresamtaler i arbeidstiden, og annen oppfølgende arbeid som krever at de går vekk fra barna. Dette tar deres tid til å arbeide med barn og barns ulike utfordringer. Det kom da også fram at et team som kjenner hverandre og hvor forventninger, samt pedagogisk grunnsyn er diskutert, bidrar til at de lykkes uansett hvem som er på jobb. Utfordringene kommer når teamet er ukjent, eller ved mye vikarbruk.

4.3 Barns selvfølelse

De pedagogiske lederne pratet alle sammen om hva selvfølelse er, og hvordan den kan påvirkes. De beskrev barns selvfølelse, som det indre styrken, hvert enkelt barn har, som driver dem til det barn gjør når de leker, og er i samspill med andre. Barn velger å utfordre seg selv, med bruk av sin kropp og motorikk, utfordrer de sin mestringsfølelse. Gjennom mestring ønsker de bekreftelse og anerkjennelse, på hva de er gode på, sier flere barnehagelærere til meg. En praksisfortelling, fortalt fra pedagogisk leder A, i barnehage 1:

En gutt, Per, fikk høre av en annen gutt at han ikke klarte å klatre. Å jo da sier den voksne. Jeg vet at du kan klatre Per. Ved veiledning og støtte viste Per at han kunne klatre, så høyt som bare det i treet. Den voksne sa stille, du gjør slik og sånn, og før den voksne fikk snudd seg var han i toppen av treet, og fikk bekreftelse fra den voksne om hva han klarte.

Her viser den voksne, fortalt av en av de pedagogiske lederne jeg snakket med, at ved litt veiledning, styrker vi barns selvfølelse, og som nevnt tidligere, er aktive voksne som er tilstedeværende viktig for å lykkes med dette. Pedagogisk leder E, sier at barn må bli sett for hva de er gode til og ikke hva de er flinke til. Det ble satt en parallell til selvtillit, som slik det ble sagt er hva du er flink til, mens selvfølelse er hva de indre følelsene til barnet sier at han er god til. Flere av informantene nevnte også at personalet som står med hendene i lomma og er bålvaakt på tur, bidrar ikke til å styrke barns selvfølelse. Alle de pedagogiske lederne poengterer at barns selvfølelse styrkes ved å bidra til å se, bekrefte, anerkjenne hva de mestrer og er gode til, hvert enkelt barn. Bidra til at hvert enkelt barn får oppleve at de er verdifulle. Alle sammen viser igjennom intervjuene at arbeidet med barns selvfølelse er et av de viktigste arbeidene som gjøres i barnehagen.

4.4 Personalets rolle, knyttet til å styrke barns selvfølelse

Pedagogisk leder B, prater om det å være genuint opptatt av barn, og ønske å dele barns opplevelsesverden med dem. Voksen rollen ble også satt i sammenheng med psykisk helse og hvilken påvirkning de voksne har på barns opplevelser. Det å være den aktive, nysgjerrige voksne som oppdager uteleken, og utemiljøet sammen med barna, med samme undring og nysgjerrighet er viktig kontekst for å lykkes som ansatt i barnehage, kommer det frem gjennom våre samtaler. Flere av pedagogisk lederne beskrev voksenrollen som en som har et støttende stillas for de barna som ønsker det, og trenger det. Det er små marginer for at selvfølelsen blir styrket hos små barn. Viktig at voksne er bevisst sin rolle, og også den makt som ligger i denne rollen. Det at barn blir sett og verdsatt, samt gjør dem trygge er viktige elementer for å styrke barns selvfølelse. Selvfølelsen styrkes ved å være tett på som voksen, bidra til omsorg samt møte deres følelser. Pedagogisk leder C, prater om viktigheten om å bekrefte, anerkjenne og verdsette barnets perspektiv. At barnet føler at her er jeg ønsket, her vil jeg være, og her er det noen som vil ha meg. Flere av pedagogisk lederne prater om det å være det støttende stillaset ved å styrke barns selvfølelse. En sensitiv voksen, som toner seg inn med lav stemme overfor barnet. Jeg er tilgjengelig, her er jeg. En lekende, og tilgjengelig voksen, er en magnet overfor barn. Det blir et samlingspunkt. Samtidig gir det en mulighet til fremhevelse av hver enkelt, og få bekreftelse på seg selv. Pedagogisk leder D og E prater om å se barnet med det gode blikket. Blikket som bidrar til å styrke barns selvfølelse. I mange sammenhenger, er det gode blikket, og små bekreftelser nok til å styrke barns selvfølelse. En praksis eksempel viser det:

Vi er på tur til vår faste turplass. Barnegruppa deler seg i tre. Noen bygger trehytte på bakken med strå og pinner. Den hytta de starta på forrige gang. Noen barn starter å klatre på et tre som er veltet i siste stormen som var. Det er to trestammer og en rot som ligger der. Du ser at de fleste klarer dette, men det er en som står på bakken. Hun ser på de andre, hun tar første steget nederst på laveste rot, og prøver å komme opp. Hun klarer ikke helt, men hun vil så gjerne. Hun sier ingenting. De andre klatrer og leker. De ler og snakker sammen, et fint samspill rundt denne leken. (hentet fra en av mine observasjoner, gjort i barnehage 3).

Alle pedagogiske lederne fikk denne observasjonen presentert, og alle løste den på samme måte. De fokuserte på å være den sensitive, bekreftende voksne, som toner seg inn der barnet er, viser henne at vi vil hjelpe uten å rope på de andre barna. Bekrefte og anerkjenne hennes mestring ved å klare å klatre. Det er som pedagogisk leder E sa at det er mange grunner til at hun velger å stå der, og det finner vi ut ved å være sensitiv tilstedeværende voksen, som er nær, for å kunne bekrefte og styrke hennes selvfølelse.

5.0 DRØFTING

I denne delen av oppgaven er det teori, og egen kunnskap sammen med empiridelen som skal drøftes. Jeg har derfor valgt å ha to hovedpunkter, utelek og personalets rolle, samt barns selvfølelse og personalets rolle. Jeg har valgt å ta med personalets rolle i begge de to viktige elementene i problemstillingen, da det er naturlig at personalets rolle med vekt på utelek og selvfølelse vil gå litt over i hverandre.

5.1 Utelek og personalets rolle

Det kommer frem i empirien, som de pedagogiske lederne sier at utelek dreier seg om den frie leken uten innflytelse av voksen. En observasjon viser at barn bruker sitt miljø de er i leken. I en av barnehagene består utemiljøet av fjell og steiner. En praksisfortelling viser dette så fint;

To barn som hopper fra stein til stein. De roper til hverandre, du er Sabeltann og jeg er Langemann. Ja du skal liksom ta meg sier den ene. Ja jeg hopper jo etter deg på steinen, og så må jeg liksom på en tur for å finne skatten vet du? (praksisfortelling fra barnehage 3)

I tematikken barns utelek og personalets rolle, blir det essensielle at det er barns indre kreative motivasjon samt det miljøet leke utføres i, som bidrar til god utelek knyttet til barns selvfølelse. Det kom veldig tydelig fram i samtalene med informantene at uteleken var noe de mente som bidro til økt kvalitet i barns opplevelsesverden, knyttet til det Czikszenmihalyi beskriver gjennom flyt modellen (Fasting, 2017; 33). Barns mestring knyttet til balansen mellom utfordringer og trygghet i det de leker, slik som i

praksisfortellingen over. Observasjoner viser at ved å gi barn det lille ekstra gjennom uteleken, og ved å ha personalet som er til stede i leken, som gir gode tilbakemeldinger på barns mestringsopplevelse, styrkes barns selvfølelse gjennom uteleken. I ulike observasjoner i barnehage 3, hørte jeg ofte personalet som sier, *så god du er, du klarte det jo helt selv*. Det kommer frem gjennom rammeplanen at leken har en sentral plass i barns livsverden, og at barns opplevelsesverden ofte tar utgangspunkt i konteksten mellom deres perspektiv og deres lek (KD, 2017; 20). Leken springer ut fra barns indre motivasjon, føles som deres tid hvor de kan leke uten at personalet er involvert. I empirien kom det fram at utetiden, er den tiden det er utfordrende å være en aktiv tilstedeværende voksen, da det ofte er den tiden som består av praktiske oppgaver for personalet, som pauseavvikling, planleggingstid, møter og annet praktisk arbeid. I denne tiden vil det da også være færre fra personalet ute sammen med barna, over et større område enn inne, noe som bidrar til at det ikke er så lett bestandig og arbeidet med barns selvfølelse. Observasjoner viser at barna etterspør aktive voksne. Barna signaliserte dette ved å si, *«bli med da, så kan du være haien som kommer??»* Barna fikk ulike responser. Noen ganger fikk de, *«Ja selvsagt»*, mens andre ganger, *«beklager, men nå må jeg telle at alle barna er her»*. Barns opplevelse og barns relasjon til den voksne påvirkes av den responsen barnet får på invitasjon til lek. Mead skriver om betydningen av den responsen voksne gir barna på deres signaler (Mead, 1934, i Haugen, 2015; 133), samtidig som Bowlby skriver om at barn lager indre modeller av den responsen de møter fra personalet (Bowlby, 1969, i Skram, 2016; 29). Gjennom både intervjuer og observasjoner så kommer det tydelig fram at uteleken er viktig, men at det er spesielt essensielt å ha et personale som er til stede der frileken eksisterer. En tilstedeværende, nær, og sensitiv voksen, som både er med i leken, men som også er kroppslig sanselig til stede, slik Merleau-Ponty beskriver gjennom fenomenologien, bidrar til at barns selvfølelse gjennom uteleken styrkes. De opplever å bli sett og verdsatt. De er sanselig til stede i den selvforglemmende leke med hele seg (Fasting, 2017; 26).

Det å ha mulighet til å leke både fysisk lek, og lek hvor barn kan utforske naturen, gir dem et innhold utenom det de opplever inne i barnehagen. Dynamikken i selve leken, og barns selektive bruk av materialene, gjennom bruk av det turområdene eller uteområdet tilbyr, skaper en annen form for lek enn leken de har inne i barnehagen. Observasjoner viser at pinner kan bli til et sverd, en fiskestang, en rake, eller en stokk. Et praksiseksempel fra barnehage 3, på tur i skogen viser dette tydelig, *da en pinne ble en stokk til en gutt som lekte at han var en gammel mann, en bestefar på tur*. Det er her barn er sanselig til stede i den leken de har her og nå, men at også magien i leken kommer frem gjennom hva plassen de leker på innbyr til. Alle informantene pratet om den magien som ble skapt, når de tok med barnegruppa utenfor gjerdet, til turplassen fra en annen vinkel, eller et nytt sted i skogen. Pedagogisk leder E, beskriver hvordan uteleken endres ettersom skuta, bygd av paller og plank, ble større og større. Et mangfold av naturopplevelser bidrar til økt kvalitet i barnehagen, og det gir barn en arena for lek og læring samt

livsmestring (KD, 2017; 52). I konteksten med problemstillingen gir vi barna et innhold som beriker deres livsmestring.

Gjennom samfunnsmessige artikler kommer det frem at det er større og større søkelys på barns livsglede og psykisk helse (Sanderud, 2019). Barns opplevelsesverden, og følelser må forstås for å kunne se hele observasjonen. Det essensielle i enhver kommunikasjon med barn blir forståelsen av den treleddede relasjon mellom de som er involvert i kommunikasjonen. Bateson prater om den treleddet relasjoner, som er interaksjonen mellom barnet, kommunikasjonen og den voksne (Ulleberg, 2018: 24). Et praksiseksempel, viser dette, *jenta som ikke sier noe når hun står nederst på roten hun ønsker å klatre på, men vi vet ikke om det er det hun ønsker eller om hun faktisk er redd*. Bateson beskriver at uten «kontekst» vil ikke ord eller handling ha noen betydning (Ulleberg, 2018; 51). Personalet bør se barns opplevelsesverden, kommunikasjon og sin rolle, i denne konteksten. Det at personalet har evner til å kunne ivareta barns perspektiv og subjektivitet er viktig i arbeidet med barns selvfølelse gjennom uteleken (Bae, 2007). En forståelse av dette gir barnet et personale som er tilstedeværende, nær, sensitiv og aktiv voksen.

5.2. Selvfølelse og personalets rolle

Hvert enkelt barn skal få føle seg verdifull, sett og verdsatt samt respektert var et av mange utgangspunkt før intervjuene startet. Barn bør få mulighet til å skinne. Gjennom tematikken barns selvfølelse og personalets rolle, blir det tydelig at anerkjennelse og bekreftelse er viktig for hvert enkelt barn. Det å oppleve at de blir sett for hva de er gode til, og det som er det beste ved barnet, er viktig for hvert enkelt barn. Slik som praksiseksempel fra empiridelen om «*Per som klarer å klatre til toppen av treet, og fikk bekreftelse på hva han mestrer og var god til av den voksne som var til stede i leken*» I empiridelen ble det klart for meg at det er et viktig emne som alle informantene er sterkt engasjert i. De er genuint opptatt av at det beste for barnet, en positiv utvikling kognitivt, emosjonelt og fysiologisk gjennom å være bevisst sine roller. Barn har en sterk opplevelse av bekreftelser og anerkjennelse de mottar av andre, noe som kommer fram gjennom Mead sin teori om de signifikante andre (Mead, 1977 i Skram, 2016; 29).

Psykologisk skiller menneskers eksistens seg mellom indre og ytre påvirkning, hvor selvfølelsen til barnet styrkes gjennom selvstendig egen mestringsfølelse og gode bekreftende tilbakemeldinger til barnet. De siste årene har psykisk helse blitt satt mere på dagsorden, hvor det settes søkelys på hvordan barns indre følelser påvirkes på godt og vondt av omsorgspersoner rundt dem. Stern beskriver gjennom sine utviklingsfaser viktigheten av personalets bevissthet i relasjon med barnet (Skram, 2016; 30). Barn utvikler sin personlighet etter hvert som de vokser til og personalets viktige betydning handler om respekt for at vi

alle er unike og ulike. Pedagogiske lederne pratet om gjennom våre samtaler, at den innstillingen personalet har overfor barnet, i en tilknytningsfase er relevant for å lykkes med å skape gode relasjoner mellom barn og voksen. Dette nevner også Stern som et viktig element, ved at den voksne nærmer seg barnet og viser at jeg er din trygge base, og kan tolke barns følelsesmessige uttrykk. Det å være en voksen som kan sette ord på både verbale, men også non-verbale uttrykk til barnet er essensielt for å skape gode relasjoner (Hart og Schwartz, 2008, i Haugen, 2015; 138). En pedagogisk leder sa det så fint «*Jeg er her, jeg er tilgjengelig for deg.*» I det la vedkommende at personalet må signalisere at de er barnets trygge havn, på godt og vondt. Hver enkelt barnehage har sin metodikk for å ivareta å arbeide med barns selvfølelse, men samtidig er pedagogiske lederne bevisst at de har en utfordring gjennom det pedagogisk praktiske ansvaret som tar tiden deres vekk fra hvert enkelt barn, og det viktige arbeidet som barns selvfølelse er. Det kommer også tydelig fram at det er viktig for de pedagogiske lederne at de er bevisst forskjellene mellom selvfølelse og selvtillit. Funnene viser tydelig at det også handler om pedagogisk ledelse, slik at alle i personalet arbeider utfra den samme metodikken for å styrke barns selvfølelse (Gotvassli, 2013; 119). Personalets grunnleggende verdier, holdninger, handlemåte og etikk er grunnlaget for å lykkes med å styrke barns selvfølelse. Det å være bevisst sin egen rolle, slik at de går foran som gode rollemodeller, i arbeid med barn, kommer fram gjennom barnehagens styringsdokumenter, som i rammeplanen som ble iverksatt i 2017 (KD, 2017; 7). Det nevnes også ganske tydelig at det å være bevisst sin rolle, er viktig for de pedagogiske lederne. I tematikken hvor vi vurderer barn og voksnes relasjoner, er det essensielt å se på hvilken relasjon hvert enkelt barn har med personalet (Druglie, 2018; 158). Slik flere av informantene nevnte, er det viktig å være genuint opptatt av barnet og barnets perspektiv i kommunikasjon med omverden. Barnet lagrer indre modeller basert på deres erfaringer gjennom god kommunikasjon, relasjoner og samspill, slik Bowlby beskriver det (Bowlby, 1969, i Skram, 2016; 29).

Enkelte av informantene henviste til tematikken om «*den autoritative voksen*», skrevet av Størknes (Størknes, 2014). Det kommer frem i denne artikkelen, at hvis voksne velger å anstrenge seg for å leve seg inn i, og forstår barns frustrasjoner, ønsker, behov, og utfordringer, samt viser barn omsorg, bidrar de til at barna føler seg møtt og hørt. En praksisfortelling fra barnehage 3, som viser at den voksne støtter barnet i barnets opplevelsesverden og følelser ved å si «*Jeg forstår at du blir lei deg, men la oss prøve sammen? Jeg vil hjelpe deg med å klatre?*» Personalet ivaretar det Berit Bae skriver, om at barns subjektivitet kommer i første rekke (Bae, 2007). Det personalet legger ned gjennom glede, omsorg, tårer, ømhet og latter, gir seg utfall gjennom trygghet og relasjoner barn og voksen imellom (Jonassen, 2016). I konteksten hvor barn lager egne modeller for den påvirkningen de mottar fra andre de møter, vil også selvet til barn laget modeller. Gjennom teorien har det blitt redegjort for ulike sett å se barns handlinger på, og ved å være bevisst betydningen av barns subjektivitet, og barns opplevelsesverden, blir det essensielt å ha i tankene, Bateson sin treleddede relasjon. Barns selvfølelse kan sees på ulike metoder, men all teori konkluderer med

at den er følelsesstyrt og ikke handlingsstyrt. Bateson beskriver det sirkulærer i et samspill, som en metode å se det komplementære relasjonene barn og voksne har med hverandre (Ulleberg, 2018: 22). I tillegg til teorien til Mead om at barn og voksne blir påvirket av hverandre, «de signifikante andre» (Mead, 1977, i Skram, 2016; 29). En slik tankegang sammen med det som er sirkulært og komplementært i våre samspill bidrar til en relasjon som er essensielt for barn. Det at personalet er bevisst den makt og påvirkningskraft deres kommunikasjon og relasjon har med barn er spesielt viktig i denne prosessen. Selvfølelse, det indre i hvert enkelt unikt menneske, er viktig for å få hvert enkelt barn til å skinne, slik bare hvert enkelt unike barn kan skinne!

6.0 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

I denne bachelor oppgaven har jeg undersøkt følgende problemstilling:

Hvordan arbeider personalet med å styrke barns selvfølelse i uteleken i barnehagen?

I denne problemstillingen har det blitt tre ulike begreper som har vært essensielt å undersøke, personalets rolle, utelek, og barns selvfølelse. Gjennom disse tre begrepene har jeg fått innblikk i informantenes pedagogiske grunnsyn knyttet til konteksten med disse begrepene. Det har kommet tydelig frem hvor viktig begrepet selvfølelse er, og hvor engasjert pedagogiske ledere er i barns selvfølelse. Selvfølelse handler om barnets kognitive, emosjonelle og fysiske følelser, når det gjelder hva de mestrer, og er gode på. Barns mestringsfølelse påvirker selvfølelse i sterk grad, og bekreftelse samt anerkjennelse er viktige elementer i å styrke denne. Den indre følelsen påvirker barns ytre følelse, slik at barn fremstår med stor eller liten grad av selvfølelse.

Verdens helseorganisasjon har satt psykisk helse på dagsorden, og samtidig vet vi at det er en liten balanse mellom å mestre og å føle det er skummelt for barn. Venner og vennskap har også en stor betydning når det gjelder selvfølelse, og her ser jeg også at det er tynn balanse mellom å være et barn som innehar styrket selvfølelse, og et barn som føler seg krenket. Mead skriver om dette ved påvirkning fra de signifikante andre (Mead, 1977, i Skram, 2016; 29). Gjennom barns og voksnes relasjoner, er det essensielt å se på hvilken relasjon hvert enkelt barn har med personalet (Druglie, 2018; 158). Slik flere av pedagogiske ledere nevnte er det viktig å være genuint opptatt av barnet og barnets perspektiv i kommunikasjon med omverden. Barnet lagrer indre modeller basert på deres erfaringer gjennom god kommunikasjon, relasjoner og samspill (Bowlby, 1969, i Skram, 2016; 29). Funnene viser at personalet i barnehagene har god kompetanse, og god kjennskap til hvordan arbeide med barns selvfølelse i uteleken, men den viser også at de har enkelte utfordringer knyttet til dette arbeidet. Deres utfordringer blir det praktiske arbeidet som «stjeler» tid vekk fra arbeidet med barn og barns selvfølelse. Det er tydelig at sensitive,

tilstedeværende voksen er essensielt for å lykkes med dette arbeidet. Det er til tross for bemanningsnorm og pedagognorm en vei å gå når det gjelder at alle barn skal føle seg sett og verdifulle, når det gjelder tidstyvene i barnehage hverdagen. Barna får leke fritt og selvbestemmende i utetiden, med færre voksne ute, enn inne, pga praktiske arbeidsoppgaver som skjer i utetiden. Færre personalet i utetiden, med like mange barn, gir mindre muligheter til å arbeide med selvfølelsen ute. I konteksten med dette vet vi utfra empirien at tilstedeværende, nær og aktive voksne bidrar til styrket selvfølelse hos barn i utetiden.

Slik jeg tolker funnene er arbeidet med barns selvfølelse i utetiden i barnehagen, en viktig del av barnehagens arbeid. Og som arbeidet med implementering av rammeplanen viser, så er vi på god vei til å ta barns selvfølelse på alvor inn i barnehagehverdagen. Barns selvfølelse bidrar til at barn har en rustning mot barns store og små utfordringer, et verktøy til å håndtere det de måtte på veien videre i livet deres. Det er viktig at dette arbeidet starter så tidlig som mulig, slik at barnehagen bidrar til at barn opplever seg verdifulle og sett. Barns styrke for å håndtere livet som de møter på sin vei, gir dem en livsmestring. Barn må få mulighet til å skinne, og oppleve mestring.

7.0 KILDEHENVISNING

Bae, B. (2007, 10. januar); *Å se barn som subjekt*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvens/id440489/>

Dalland, O. (2018); *Metode og oppgaveskriving*, Oslo, Gyldendal Akademisk

Drugli, M., B. (2018); *Liten i barnehagen*, Oslo, Cappelen Damm Akademiske

Fasting, M., L. (2017); *Barns utelek*, Oslo, Universitetsforlaget

Gotvassli, K-Å. (2017); *Boka om ledelse i barnehagen*, Oslo, Universitetsforlaget

Haugen, R. (2015); *Barns utvikling i barnehagealder en utviklingspsykologisk innføring*, Oslo, Cappelen Damm Akademisk

Jonassen, T (2016, 12 mai) *Den trygge sirkelen*. Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/den-trygge-sirkelen/428658>

Møller, L. (2012); *Anerkjennelse i praksis om utviklingsstøttende relasjoner*, Oslo, Kommuneforlaget AS

Rognsaa, A. (2018); *Bacheloroppgaven, Skriveråd og regler for utforming*, Oslo, Universitetsforlaget

Sanderud, J., R. (2019, 6.oktober). *Barna som forsvant fra skogen*, Hentet fra <https://www.nrk.no/ytring/barna-som-forsvant-fra-skogen-1.14714412>

Skram, D. (2016); *Barns utvikling leik og læring, pedagogisk arbeid i barnehage og skule*, Oslo, Det Norske Samlaget

Størksen, I. (2014. 31. januar) *Den autoritative voksenstilen*. Hentet fra <https://laringsmiljosenteret.ui.no/skole/klasseledelse/filmer-boker-og-verktoy/filmer/den-autoritativ-voksenstilen-article117311-21225.html>

Sundstrøm, K. (2019. 17. juni) *George Herbert Mead om selvet og «den generaliserte andre»* Hentet fra <https://ndla.no/nb/subjects/subject:43/topic:1:194386/topic:1:194387/resource:1:188100>

Ulleberg, I. (2018); *Kommunikasjon og veiledning*, Oslo, Universitetsforlaget

Utdanningsdirektoratet, (2017); *Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgave*, hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Wolf, K., D. (2014); *Små barns lek og samspill i barnehagen*, Oslo, Universitetsforlaget

Øistad, G. (2011); *Selvfølelsen hos barn og unge*, Oslo, Gyldendal

Østrem, S. (2015); *Barnet som subjekt, Etikk, Demokrati og pedagogisk ansvar*, Oslo, Cappelen Damm Akademisk

8.0 VEDLEGG

VEDLEGG 1 – Informasjonsskriv

Jeg vil være med å leke!

Jeg studerer barnehagelærer ved Høgskulen på Vestlandet, og skal skrive bacheloroppgave med innlevering 4. januar 2020.

Tema for oppgaven: Barns selvfølelse og utelek

Problemstilling: Hvordan kan personalet arbeide for å styrke barns selvfølelse gjennom uteleken i barnehagen?»?

Jeg ønsker å finne ut mer om personalets rolle og pedagogikken som benyttes, i å arbeide med barns selvfølelse, gjennom uteleken i barnehagen. Hvordan arbeides det med å styrke barns selvfølelse? Hva slags metodikk brukes i dette arbeidet? Og hvordan er personalets rolle uavhengig av stilling i dette arbeidet?

Jeg skal gjennomføre en kvalitativ undersøkelse, der jeg ønsker å intervju barnehageansatte, og søker derfor informanter. Det vil bli et individuelt intervju som varer i ca. 1 time. Det vil bli brukt lydopptak i intervjuet, og i etterarbeidet vil informasjonen bli skrevet ned, analysert, drøftet, og enkelte sitat kan bli fremhevet i oppgaven. All innhentet informasjon blir slettet i etterkant.

Det er frivillig deltagelse, og man kan trekke seg så lenge studiet pågår uten å måtte oppgi grunn. Personopplysninger og informasjon vil bli anonymisert og behandlet konfidensielt av meg og min veileder.

Ytterlige spørsmål kan sendes til min veileder Dag Skram, ved Høgskulen på Vestlandet, via e-post: dag.skram@hvl.no

Med vennlig hilsen

Elisabeth Sundby Dalen

Tlf. 93421179

Mail: elisabethdalen3134@gmail.com

VEDLEGG 2 - Intervjuguide

Tema: Barns selvfølelse

Problemstilling: Hvordan kan personalet arbeide for å styrke barns selvfølelse gjennom uteleken i barnehagen?»?

Jeg vil finne ut av:

Hvordan arbeider personalet for å styrke barns selvfølelse i uteleken? Barns selvfølelse er viktig, men hvordan styrkes den gjennom barns utelek? Hva gjør personalet for å bidra til god selvfølelse hos hvert enkelt barn? Hvordan bidrar de voksne til å gi barn styrket selvfølelse gjennom uteleken? Hva er pedagogiske ledere opptatt av når det gjelder barns selvfølelse og utelek?

Start: Personalia om den jeg intervjuer

Hvor lenge har du arbeidet i barnehagen:

Hva er du spesielt opptatt av i arbeidet med barn?

- Relasjoner
- Omsorg/danning
- Lek/utelek
- Læring
- Vennskap og fellesskap
- Medvirkning/barns perspektiv
- Samspill
- Bevegelse

Barns selvfølelse og utelek

1. Hva tenker du kjennetegner utelek?
2. Hvorfor er uteleken viktig?
3. Hva legger du i begrepet selvfølelse?
4. Hvordan kan barns selvfølelse styrkes gjennom uteleken?

Personalets arbeid

1. Hvilken rolle ser du og ønsker du at personalet skal inneha for å styrke barns selvfølelse i uteleken?
2. Hvordan tenker du at dette gjøres i barns utetid i barnehagen?

CASE

Vi er på tur til vår faste turplass. Barnegruppa deler seg i tre. Noen bygger trehytte på bakken med strå og pinner. Den hytta de startet på forrige gang. Noen barn starter å klatre på et tre som er vellet i siste stormen som var. Det er to trestammer og en rot som ligger der. Du ser at de fleste klarer dette, men det er en som står på bakken. Hun ser på de andre, hun tar første steget nederst på laveste rot, og prøver å komme opp. Hun klarer ikke helt, men hun vil så gjerne. Hun sier ingenting. De andre klatrer og leker. De ler og snakker sammen, et fint samspill rundt denne leken.

Spørsmål til case:

Hvordan hjelper du denne jenta som så gjerne vil?

Hvordan bidrar du som voksen til å styrke hennes selvfølelse på at hun også mestrer?